Inka Silvennoinen,
Yksikön päällikkö
Peluuri
2.12.2022

HE 218/2022 vp
Peluurin lausunto talousvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain, kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain 13 §:n ja oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:n muuttamisesta

Peluuri kiittää mahdollisuudesta lausua näkemyksensä ja pitää tärkeänä, että ongelmallisesti rahapelejä pelaavat on tunnistettu kulutusluottoja koskevan lainsäädännön osalta erityisesti huomioitavaksi ryhmäksi.

Peluuri on valtakunnallinen rahapeliongelmissa auttava palvelukokonaisuus, joka toimii osana Peliklinikkaa. Peliklinikan kokonaisuuden (ml. Peluuri) palveluissa kohdataan vuosittain tuhansia ongelmallisesti pelaavia ja heidän läheisiään. Palveluihin kertyy kattavasti ajantasaista tietoa pelihaittakentästä ja sen muutoksista. Peluuri lausuu asiasta ensisijaisesti rahapelihaittojen näkökulmasta

Velkaongelma Peluurin asiakkailla

Peluurin Peli poikki -ohjelmaan hakeneista 80 prosentilla on pelaamiseen liittyviä velkoja. Näistä 67 prosentilla velkaa on yli 10 000 euroa ja 6 prosentilla yli 100 000 euroa. Yleisin velkasumma on 20 000–50 000 euroa. Viime vuosien rahapeliongelmien syventymisen keskeisenä syynä on ollut rahapelaamiseen liittyvien velkojen kasvu, jonka taustalla on kulutusluottojen helppo saatavuus ja niiden korkeat, kuluttajille usein kohtuuttomat, kustannukset. Helposti saatavat ja rahapelaajille tyrkytettävät kulutusluotot mahdollistavat pelaamisen, herättävät peliajatuksia ja syventävät ongelmaa. Velkarahaa käytetään sekä suoraan pelaamiseen että kattamaan niitä kuluja, joista ei rahapelaamisen takia muuten pystytä suoriutumaan. Suuret rahapelaamisesta johtuvat velat kuormittavat yksilön ja hänen läheistensä taloutta ja hyvinvointia vielä pitkään rahapelaamisen jo loputtua ja lisäävät riskiä toipumisvaiheen retkahduksille. Velkaantumisen mahdollisuuksien vähentäminen olisi merkittävä rahapelihaittoja vähentävä toimenpide, joka sekä ehkäisisi ongelmien syventymistä että tukisi peliongelmasta toipumista.

Kuluttajaluottoihin liittyviä riskejä ja haittoja ongelmallisesti pelaavilla lisää etenkin aggressiivinen ja mielikuvia hyödyntävä mainonta, suoramarkkinointi, mainonta rahapelitarjonnan yhteydessä, mahdollisuus lainojen kasautumiseen eri toimijoilta, lainatuotteet korkealla korolla ja pitkällä maksuajalla, helppo saatavuus sekä riittävän harkinta-ajan puute lainaa otettaessa. Keskeistä riskien vähentämiselle on, että

luotonmyöntäjällä tulisi olla vahva velvollisuus varmistaa luotonhakijan riittävä maksukyky sekä se, ettei luottoa käytetä rahapelaamiseen. Vastuu ei saa jäädä ainoastaan luotonottajille, vaan myös luoton myöntäjiä tulee vahvemmin velvoittaa kantamaan vastuunsa ylivelkaantumisen ehkäisemisestä. Tätä tulee pystyä valvomaan ja sanktioimaan nykyistä tiukemmin.

Peluurin näkemyksiä esityksestä

Ongelmallisesti rahapelejä pelaavat ovat erityisen haavoittuvassa asemassa suhteessa kulutusluottojen markkinointiin. Peluuri pitää kannatettavana kuluttajasuojalain hyvää luotonantotapaa koskevia tarkennuksia, mutta epäilee niiden riittävyyttä. Ehdotuksen lisäys siitä, että luottoa markkinoidessa luoton käyttöä ei yhdistetä rahapelipalveluihin tai suunnata kuluttajiin, joiden voidaan olettaa käyttävän luottoa rahapelipalveluihin (7. luku, 13§, 2 momentti, 1 f) on rahapeliongelmien ehkäisyn ja vähentämisen näkökulmasta tärkeä lisäys. Keskeistä on, kuinka lainkirjausta käytännössä toteutetaan ja miten sen toteutumista pystytään valvomaan ja sanktioimaan. Nykyään merkittävä osa markkinoinnista tapahtuu sosiaalisessa mediassa ja siinä hyödynnetään vaikuttajamarkkinointia. Nykyinen ehdotus ei riittävällä tavalla huomioi kolmansien osapuolien tekemää markkinointia. Vaikuttajamarkkinoinnin ongelmallisuutta lisää, että samat vaikuttajat saattavat markkinoida sisällöissään sekä rahapelaamista että kuluttajaluottoja, eikä kummassakaan tapauksessa välttämättä käy riittävän selkeästi ilmi, että kyseessä on markkinointi tai kaupallinen yhteistyö.

Esitystä markkinoinnin kieltämisestä henkilöille, joilla on maksuhäiriömerkintä (7 luku, 13§, 2 momentti, 1/g) Peluuri pitää kannatettavan. Kuten alakohdan f osalta, keskeistä on, kuinka lainkirjausta käytännössä toteutetaan ja sen toteutumista pystytään valvomaan ja sanktiomaan.

Peluuri pitää ehdotusta korkokaton laskusta hyvänä, mutta katsoo, että ehdotettu 15 prosenttia yhdistettynä korkolain 12 §:ssä tarkoitettuun viitekorkoon on yhä liian korkea. Tämänhetkinen korkokehitys vesittää nopeasti ehdotetun laskun tavoitellun hyödyn suhteessa nykytilaan. Peluuri kannattaa korkokaton laskemista 10 prosenttiin, tällöin enimmäiskatto tulisi asettaa 15 prosenttiin.

Peluurin asiakkaat kertovat toistuvasti aggressiivisen ja saalistavan kuluttajaluottojen suoramarkkinoinnin aiheuttamista ongelmista. Kulutusluottojen suoramarkkinointi on ongelmallisesti pelaaville erityisen haitallista, koska markkinointiviesti saattaa jo itsessään laukaista pakonomaisen halun pelata, vaikka viesti ei suoraan rahapelaamiseen liittyisikään. Peluuri katsoo, että koronasta johtuva väliaikaisesti käytössä ollut kuluttajaluottojen ja luotonvälittäjien tarjoamien palvelujen suoramarkkinoinnin kielto (laki 512/2020 ja laki 1194/2020) tulisi asettaa pysyväksi.

Ongelmallisesti pelaavat ottavat kulutusluottoja usein tilanteessa, jossa peliriippuvuus vaikeuttaa vaihtoehtojen punnintaa ja päätöksentekoa pelaamisen jatkamisen ollessa keskeinen toimintaa ohjaava tavoite. Näissä tilanteissa rahaa hankitaan niiden hinnasta tai riskeistä välittämättä. Tällöin nopeasti tarjolla olevat korkeakorkoiset ja vakuudettomat kulutusluotot ovat erityisen haitallisia. Esityksen uudistusten lisäksi Peluuri pitäisi tärkeänä luotonsaannissa (rahojen siirtyminen kuluttajalle) ajallista viivettä (esim. 48 tuntia), jonka aikana luoton perumisen tulisi olla mahdollista. Viive olisi toimenpide, joka osaltaan vähentäisi luotonoton kiinnostavuutta, pysäyttäisi tilanteen, tarjoaisi harkinta-aikaa, mahdollistaisi luotonoton perumisen sekä vähentäisi luotonottoa haavoittuvassa tilanteessa.

Nykyinen nopea luotonsaanti on omiaan merkittävällä tavalla heikentämään kuluttajan kykyä harkita luoton ottamista tai käyttämistä huolellisesti. Tämä koskee kaikkia luotonottajia, mutta erityisesti niitä tilanteita, joissa kulutusluotoilla mahdollistetaan riippuvuuskäyttäytyminen, kuten rahapelaaminen, päihteet tai pakonomainen ostaminen.